

26 APR 2013

HORDALAND STATSADVOKATEMBETER

Justisdepartementet
Gullhaug torg 4a
0483 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.: 201300352 RLG/etj

8. april 2013

HØRING – RAPPORT OM ”AVHØR AV SÆRLIG SÅRBARE PERSONER I STRAFFESAKER”

Statsadvokatene i Hordaland består av 7 statsadvokatembeter. De aktuelle straffesakene blir jevnt fordelt mellom statsadvokatene. Vi har hele tiden et nært samarbeid om juridiske problemstillinger, prosessuelle spørsmål og konkrete vurderinger i disse viktige straffesakene. Vi har hatt gleden av å ha landets første ”Barnehus” i vår region. Disse erfaringene er grunnlaget for vår høringsuttalelse. Nedenfor brukes ”barn” ogå når det menes ” barn, psykisk utviklingshemmede og andre med tilsvarende funksjonssvikt.”

Dommeravhør eller ikke.

Høringsutkastet synes å legge avgjørende vekt på å redusere ressursbruken ifb. med avhørene, at belastningen på domstolen må ikke bli for stor, omtalt i pkt. 5.2.2.

Statsadvokatene i Hordaland mener det ikke kan forsvares å erstatte dommeren ved å tillegge andre den rolle dommeren har etter dagens ordning ifb. med disse avhørene. Dette begrunnes først og fremst med den viktige betydning disse avhørene har som bevisopptak for retten, jf pkt. 5.4.6, første avsnitt. Det er et feilspor arbeidsgruppen gir seg ut på når den gir uttrykk for at det ikke er noen grunn til at ikke politiadvokater skal kunne utøve det som hittil har vært en dommerfunksjon dersom de tilføres nødvendig kompetanse. For det første ligger det i dette en innrømmelse av at politiadvokatene må tilføres kompetanse/kurses for å kunne innta dommerens rolle. Dernest ser en bort fra den betydning det har at dommeren som representant for en nøytral dømmende makt har en tyngde og autoritet som ikke kan overtas av en som representerer politi og påtalemyndighet i samme situasjon. Det blir grunnleggende feil om ressurs hensyn i denne type saker skal gå ut over kvaliteten på etterforskning og bevissikring. Her taler vi om vern av de svakeste av alle ofre og vitner på den ene siden og på den andre siden rettssikkerheten til personer som utsettes for å bli mistenkt og etterforsket for forbrytelser som ofte knyttes til stor skam og tap av anseelse. Forslager er også begrunnet med ønsket om rask berømmelse av dommeravhøret. Dette kan best løses ved at domstolene får de nødvendige ressurser. Selv om dommeravhør i dag oftest gjennomføres uten den store prosessuelle kamp på bakrommet, er vi overbevist om at dommerens nærvær i seg selv bevirker at alle parter bidrar til at avhørene gjennomføres på en god måte.

En er kjent med at det uttales innvendinger på grunnlag av at dommeren i dag har en "passiv/tilbaketrukket" rolle og at det sågar antydes at dommere gir uttrykk for at deres nærvær er "overflødig". Vi legger til grunn at dommerne ikke har problemer med å se hvor viktig det er at bevisopptaket i disse sakene foregår i de mest betryggende former og innretter virksomheten slik at disse viktige bevisopptakene prioriteres. De nødvendige ressurser må tildeles.

Gjentatte/sekvensielle avhør.

En er kjent med at undersøkelser viser at gjentatte avhør ikke nødvendigvis er til skade for barnet. Heller ikke vil det alene øke risikoen for falsk informasjon i barnets fortelling. Vi er imidlertid av den oppfatning at ved enhver anledning hvor det går tid mellom avhør av barn vil det være en nærliggende fare for at det er personer i tilknytning til barnet, overlagt eller ubevisst, vil kunne påvirke barnets forklaring. Dette er et moment som ofte vil kunne være egnet til å så tvil om sannhetsgehalten i etterfølgende avhør. En har som kjent en fri bevisførsel, men hovedregelen må være at en søker å få saken etterforsket og bevisopptak for retten ivaretatt ved ett avhør. Det må evt. gå kortest mulig tid før oppfølgende avhør. I de tilfeller den konkrete situasjon tilsier at barnet gir opplysninger/avhøres umiddelbart og før en kan iverksette dommeravhør bør det gjøres lyd- og billedopptak av avhøret.

Hvor bør avhøret finne sted.

I forslag til forskrifter § 2 gjøres en inndeling av hvem som skal, bør og kan avhøres ved Barnehuset. Vi mener denne inndelingen er for rigid, man må legge opp til en mer skjønnsmessig vurdering i den konkrete sak. Barn under 15 år er et aldersspenn som omfatter svært ulike utviklingsnivåer. En konkret vurdering bør være avgjørende for hvorvidt en fornærmet under 15 år "skal" avhøres ved barnehus. Det er et stort sprang mellom en fornærmet på 4 år og en på 14 år. I tillegg til den store variasjonen innenfor aldersspennet må individuelle hensyn veie tungt ved avgjørelsen. Statens barnehus er et glimrende foretak for ivaretagelse av barna. Det er naturlig at de som forestår etterforskningen legger til rette for en optimal utnyttelse av denne ressursen.

På dette tidspunkt synes det for øvrig å være for tidlig å si noe om hva som vil være en gunstig lokalisering av barnehusene. Blant annet ligger det an til en betydelig omlegging av politidistriktenes grenser som vil kunne ha betydning i denne sammenheng.

Forsvares rolle.

Statsadvokatene i Hordaland mener utgangspunktet alltid skal være at det er oppnevnt forsvarer for en som siktes ifb. med dommeravhør. Her må hensyn til rettssikkerheten være avgjørende.

Videokonferanse.

Etter en konkret vurdering må det tillates at partene kan delta ved videooverføring. Utgangspunktet må være fremmøte, men en ser at dette tidvis kan by på praktiske problemer.

Forslag til ny §298 i straffeprosessloven.

Vi mener forslaget til endring ikke er tilstrekkelig begrunnet. For det første har vi erfart at stadig flere unge og barn fra andre land og kulturer stiller svakere enn tilsvarende norske barn. Vi tenker på vår erfaring vedrørende så vel seksuelle overgrep som menneskehandel. Vi mener derfor at aldersgrensen på 16 år ikke bør senkes. Det er heller ikke grunn til å fastsette det avgjørende tidspunktet til når første avhør finner sted.

Utvidelsen av dommeravhørsordningen til å omfatte brudd på strl §§ 227-229 som foreslått, synes ikke tilstrekkelig begrunnet. Vår oppfatning er at det normale vil være at det ikke i seg selv vil være behov for ordningen i alle disse tilfellene. En lovendring krever en fyldigere begrunnelse.

Utskrift av dommeravhørene.

Statsadvokatene i Hordaland mener det som absolutt hovedregel er nødvendig med full dialogutskrift av avhør som skal benyttes som bevisopptak for retten. Det anses som pedagogisk nødvendig å ha full dialogutskrift tilgjengelig så vel under bevisførselen i retten som til bruk under prosedyre. En antar at dialogutskriften også er nyttig når forsvarer/bist.advokat forbereder seg til hovedforhandlingen inkl. prosedyrer. Som arbeidsgruppen bemerker må utskriften også være nyttig ved skriving av dom.

Observasjon.

Statsadvokatene i Hordaland er enig i at ordningen med observasjon avvikles. For øvrig vises til arbeidsgruppens merknad om fri bevisførsel på dette punkt.

Merknader til forskriftenes redigering.

Som det fremgår ovenfor er statsadvokatene i Hordaland ikke tilhenger av de radikale endringene som er foreslått i forskriften mm.

En vil likevel bemerke at i første linje i nest siste ledd under § 2 som gjelder "Hvem skal avhøres" bør ordet "tilsvarende" sløyfes. Slik det nå lyder fremstår sammenhengen mellom avsnittene som om det å være barn innebærer en funksjonssvikt.

Politiets plikt til å informere siktede om retten til kontradiksjon med mer er av arbeidsgruppen foreslått som siste ledd i § 10 som gjelder "Forsvarers rolle". Dette er uheldig.

Eirik Stolt-Nielsen

Randi L. Gabrielsen

Gjenpart sendes: Riksadvokaten